

TALENDIKESKUSE SUVESEMINAR
2022



TALLINNA ÜLIKOOL

Haridusteaduste instituut

ANDEKUS ÜLE ELUKAARE: TÄISKASVANU ANDEKUSE TOETAMISE VÕIMALUSED

KELLY SAATMAN
HALLIKI PÕLDA



Millegi saavutamine vajab oma ande leidmist, aga eelkõige selle metsikut jäärpäist arendamist.

JAAN ARU (2022)

ETTEKANDE SISU

- Vastuolu – kas andekad on ainult lapsed või ka täiskasvanud?
- Täiskasvanuandekuse mõiste – kes on andekas täiskasvanu?
- Uuring täiskasvanuandekuse tähendusest ja täiskasvanu annete toetamise võimalustest mitteformaalõpe praktikute arusaamades.



ANDEKUS ELUKAAREL - KUIDAS SEDA MÕISTA?

Andekus üldmõistena on seotud enamasti lapse ja noorukieaga (Põlda, 2018)

Indiviidi andekus areneb:

- elukestvalt (kõikides eluetappides, üle elukaare);
- eluhõlmavalt või elupõhiselt (õppimine ei toimu ainult formaalharidust pakkuvates asutustes, vaid ka teistes vormides ning kohtades, nt kogukonnaõpe, töökohapõhine õpe jms) (Schuetze & Casey, 2006)

MIKS ON TÄISKASVANUANDEKUSEST OLULINE RÄÄKIDA?

- Põhiosa andekast elanikkonnast on täiskasvanud, sh eakad (ECHA, 2021)
- Täiskasvanu andekuse arengu toetamine jõustab ja võimestab indiviidi tema igapäevatöös, paranevad inimeste vaimne ja füüsiline heaolu, suhted organisatsioonis (Nauta, 2016)
- Andeka täiskasvanu aktsepteerimine omab majanduslikku tähtsust ning on riigi jätkusuutlikkuse aluseks (Kont, 2019).

PROBLEEM: Mis on täiskasvanuandekus, kuidas seda mõistetakse ja selle arengut toetatakse?

KAS TEOORIAD TOETAVAD?

- Teooriad ei erista otsesõnu täiskasvanu ja lapsee andekust, kuid võtavad vaikumisi selle aluseks;
- Praktikas vaadatakse andekust vaid lapsekeskselt ja olemasolevad mudelid ei sobi täiskasvanu andekuse mõistmiseks, sest:

1. need ei arvesta täiskasvanute sotsiaalseid rolle;
2. keskenduvad liialt saavutusele;
3. toetuvad välistele määratlustele.

(van Thiel, Nauta & Derksen, 2019)

MÕNED NÄITED

- Renzulli kolme ringi mudelile toetudes võiks andekas inimene öelda. „Ma olen andekas, sest ma olen loominguline, oma tegevus(t)ele pühendunud ja intelligentne.“
- Mönksi mudeli kohaselt võiks öelda: „Andekuse tähendus minu jaoks seisneb loovuse, motivatsiooni ja võimete kõrge taseme olemasolus ning selles, kuidas see kooslus on keskkonna (pere, kool, eakaaslased) toel ajas muutunud.“

Arengumudeleid on veelgi raskem praktikas kasutada.

Kuidas andekas täiskasvanu end tunneb ja toimib – seda olemasolevad teooriad ei kirjelda.

(van Thiel, Nauta & Derksen, 2019)

MIDA ME VAJAME?

Kuidas määratleda andekuse tähendus nii, et see oleks:

- fenomenoloogilise iseloomuga,
- igapäevapraktikas inimesele jõustav,
- tema ande olemust ja tegutsemist kirjeldav ning toetav,
- avalikus kommunikatsioonis kasutatav?

KATSED MÄÄRATLEDA TÄISKASVANUANDEKUST (1)

Täiskasvanuandekus on indiviidi teadlikkus oma võimetest ja potentsiaalist ning nende eesmärgistatud arendamine, samas võitlus eraldatuse ja ühiskonnapoolse taunimisega (Jacobsen, 2000).



KATSED MÄÄRATLEDA TÄISKASVANUANDEKUST (2)

Andekas täiskasvanu on (Delphi mudeli kohaselt):

- kõrge intelligentsuse tasemega,
- autonoomne otsustaja,
- mitmetahulise tundeeluga,
- kirglik ja uudishimulik,
- tundlik ja loomingulisusele suunatud (creation-directed);

innovaatiline, originaalne, kiire, väljapaistev ja mitmekülgne.

(van Thiel, Nauta & Derksen, 2019)

MEIE UURINGU PROBLEEMIPÜSTITUS

- Täiskasvanuandekuse tähenduse mitmekülgne mõistmine
- Mitteformaalõppe praktikud kui täiskasvanute annete arengu toetajad

Mitteformaalõpe – vabatahtlik õpe, mis leiab aset väljaspool kooli ja eri keskkondades ning on ette võetud teadlikult eesmärgiga end arendada.

Mitteformaalõppes tuuakse esile õppija autonoomsust ning rõhutatakse juhendaja toetajarolli.

KÜSISIME

- Kuidas mitteformaalõppe praktikud konstrueerivad täiskasvanuandekuse tähendust?
- Missuguseid võimalusi ja väljakutseid näevad praktikud oma töös täiskasvanute annete ja võimete toetamisel?

UURINGU METOODIKA JA KORRALDUS

KVALITATIIVNE UURIMISVIIS
(andmekogumine ja sisuanalüüs)

17 fookusgrupi intervjuud 64 praktikuga
täiskasvanuhariduse, noorsootöö, kultuuri,
heaolu, majanduse ja keskkonna
kogukondadest



TEOREETILINE ALUS

TÄISKASVANUANDEKUSE MÕISTE SISU

TÄISKASVANUANDEKUSE
HARIDUSLIK JA TEADUSLIK
KONTEKST

MITTEFORMAALÕPPE VÕIMALUSED
ANDEID TOETADA



TULEMUSED

JA

JÄRELDUSED

TÄISKASVANUANDEKUSE TÄHENDUSE KONSTRUEERIMINE

Huvid, tugevused, oskused, võimed, võimekus, spetsialiseerimine, tarkus, loovus, teadvustatud areng, andekus kui erisus ja vabatahtlik arenemine.



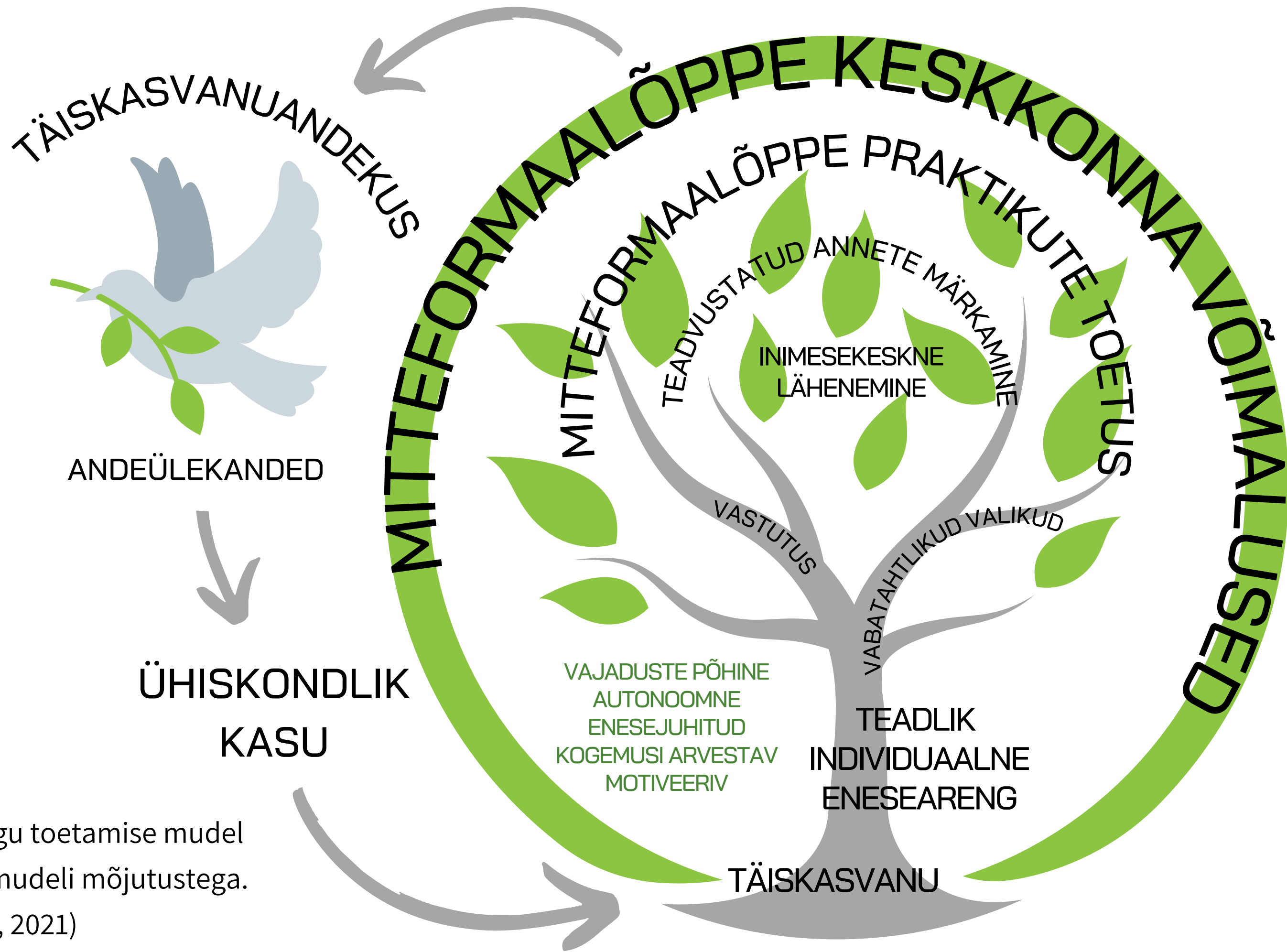


TEADLIKKUS OMA ANDEKUSEST ON OLULINE ARENGU EELDUS (andekuse tähenduse olulisus)

Täiskasvanu arendamine on tema enda vabatahtlikkuse küsimus ja sellest tulenevalt ka vastutus oma arengu eest lasub täiskasvanul endal.

MITTEFORMAALÕPPE KESKKONNA JA PRAKTIKUTE ROLL ANDEKUSE TOETAMISEL

- turvaline ja toetav keskkond
- muutuva maailmaga arvestamine
- teadlik tegutsemine
- võimalustest kinni haaramine, katsetamine
- praktik kui märkaja ja toetaja enesearengul
- inimesekesksus - andragoogiline lähenemine
- võimalus parandada andekate ja talentsete täiskasvanute elu
- uute võimaluste avamine ja oskuste omandamine



Saatmann, 2022:
 Täiskasvanuandekuse arengu toetamise mudel
 „Andragoogika praktikas“ mudeli mõjutustega.
 (Knowles, et al., 2005; Lepik, 2021)

Olen jäärpäiselt oma
andekust arendanud

Märkan ja toetan järjepidevalt
teiste andekust

Tean, et lilled laulavad
ja kuulen nende laulu



MEIE KUULEME LILLEDE LAULU JA TÄNAME KUULAMAST

halliki.polda@tlu.ee

kellysaatmann@gmail.com